

ВІДГУК

**офіційного опонента — доктора педагогічних наук, професора,
професора кафедри теорії та історії музичного виконавства
Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського
Юника Дмитра Григоровича
на дисертаційну роботу Яо Цзицзянь
«Формування мистецько-рефлексивних умінь магістрантів музичного
мистецтва у процесі фортепіанного навчання»,
подану на здобуття наукового ступеня
доктора філософії з галузі знань 01 — Освіта/Педагогіка
за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)**

1. Актуальність обраної теми дисертації.

Сучасні виклики, поставлені суспільствами розвинених країн світу щодо підготовки креативних, компетентних та конкурентоспроможних педагогічних кадрів, обумовлені стійкою тенденцією, спрямованою на модернізацію мистецької освіти всіх рівнів. Значущим чинником цієї тенденції є стратегічна спрямованість мистецької освіти на формування мистецько-рефлексивних умінь магістрантів музичного мистецтва у процесі фахового навчання загалом і фортепіанного навчання зокрема, оскільки без сформованості умінь мистецької рефлексії неможливим є як ефективне розв'язання проблемних ситуацій під час фахової діяльності вчителя музичного мистецтва, викладача мистецьких дисциплін, так і професійний саморозвиток педагога-музиканта. Оволодіння педагогічними кадрами мистецько-рефлексивними уміннями є показником фахової компетентності. Отже формування в магістрантів музичного мистецтва мистецько-рефлексивних умінь являється однією з провідних задач фортепіанного навчання, що впливає безпосередньо із логіки професійної діяльності педагога-музиканта. З огляду на вищезазначене, тема дисертаційного

дослідження Яо Цзицзянь «Формування мистецько-рефлексивних умінь магістрантів музичного мистецтва у процесі фортепіанного навчання» є актуальною.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, їх достовірність та наукова новизна.

Високий ступінь достовірності результатів дослідження Яо Цзицзянь підтверджується теоретико-методологічною обґрунтованістю вихідних позицій представленої роботи, детальним теоретичним аналізом основних понять за темою дисертації, а саме: «рефлексія особистості», «рефлексія магістрантів музичного мистецтва», «мистецька рефлексія», «рефлексивна відповідальність» магістрантів музичного мистецтва тощо. Окрім цього, достовірність результатів дисертаційної роботи також обумовлена об'єднаним методологічним підґрунтям комплексного, інтегративного та смислового підходів, відповідністю теоретичних та емпіричних методів дослідження процесам досягнення мети та виконання поставлених завдань.

Дисертаційна робота ґрунтується на розгалуженій джерельній базі (дисертаційні дослідження, автореферати, наукові статті у фахових вітчизняних та зарубіжних виданнях, матеріали науково-практичних конференцій, семінарів, колективні та одноосібні монографії тощо), яка містить багатоаспектні підходи, різноманітні ідеї та погляди щодо сутності та специфіки досліджуваної проблеми. Багатоаспектність та розгалуженість джерельної бази свідчить про належний рівень обґрунтованості наукових положень, отриманих результатів та рекомендацій.

На основі аналізу науково-теоретичних основ актуальної проблеми мистецької освіти, а також проведеного емпіричного дослідження щодо ефективності запропонованої методичної моделі Яо Цзицзянь розробив і упровадив сукупність авторських методів, засобів і прийомів для формування кожної із сфер мистецько-рефлексивних умінь. Серед розробленого

магістрантів музичного мистецтва у процесі фортепіанного навчання, ефективність якої була доведена під час дослідно-експериментальної роботи, зокрема, під час проведення констатувального, контрольного та формувального експериментів;

- у поглибленні науково-теоретичних уявлень щодо сутності та характерних ознак поняття «мистецько-рефлексивні уміння магістрантів музичного мистецтва»;

- в уточненні змісту понять «рефлексія особистості», «рефлексія магістрантів музичного мистецтва», «мистецька рефлексія», «рефлексивна відповідальність» магістрантів музичного мистецтва;

- у потенційному застосуванні розробленої методологічної бази, що інтегрує комплексний, інтегративний та смисловий підходи для проведення подальших наукових досліджень у галузі мистецької рефлексії магістрантів музичного мистецтва;

- у можливості повної або часткової екстраполяції розробленого методичного забезпечення з формування мистецько-рефлексивних умінь до процесу фахового інструментального навчання магістрантів музичного мистецтва у закладах вищої освіти;

- у можливості використання низки новаційних положень дисертації, авторських методів та прийомів формування мистецько-рефлексивних умінь під час розроблення навчально-методичних посібників, методичних рекомендацій, типових, робочих та освітніх програм у галузі фортепіанного навчання.

4. Структура та зміст дисертації, її завершеність і відповідність встановленим вимогам щодо оформлення такого типу наукових праць.

Структура дисертаційного дослідження є логічною, послідовність розділів та підрозділів відповідає черговості виконання поставлених завдань, сформульовані висновки забезпечують завершеність роботи. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів з висновками до кожного з них,

списку використаних джерел до кожного з розділів, загальних висновків та додатків.

У вступі на основі розкритої актуальності проблеми дослідження точно й виважено сформульовано науковий апарат дисертаційної роботи, окреслено мету, поставлено основні завдання, конкретизовано теоретичні та емпіричні методи дослідження, визначено наукову новизну, а також теоретичне та практичне значення дисертаційної роботи.

У першому розділі дисертаційної роботи *«Науково-теоретичні основи та зміст мистецько-рефлексивних умінь магістрантів музичного мистецтва у контексті фортепіанного навчання»* проведено всебічний аналіз наукових джерел з досліджуваної проблеми, розроблено авторські уточнення змісту понять «рефлексія», «мистецька рефлексія», «рефлексивні уміння», конкретизовано їх характерні ознаки, а також створено авторське визначення сутності мистецько-рефлексивних умінь магістрантів музичного мистецтва в якості інтегративного динамічного комплексу засвоєних і відпрацьованих способів активного провадження мисленнєвої діяльності, базованого на механізмах мисленнєвих дій та операцій і спрямованого на забезпечення актуального самоконтролю, самоаналізу й самокорекції власної поведінки в реальних ситуаціях фортепіанного навчання. Проведення на базі комплексного підходу структурно-змістового та критеріального аналізу мистецько-рефлексивних умінь магістрантів-піаністів дозволило визначити досліджуваний феномен в якості цілісного, відкритого динамічного комплексу, у складі якого мистецько-рефлексивні уміння були систематизовані згідно до трьох сфер – реконструктивно-аналітичної, контрольної-ситуативної та перспективно-корекційної. Для кожної із окреслених сфер мистецько-рефлексивних умінь було визначено критерії та показники сформованості.

У другому розділі дисертаційної роботи *«Педагогічні орієнтири та організація дослідно-експериментальної роботи з моделювання методики*

формування мистецько-рефлексивних умінь магістрантів музичного мистецтва у процесі фортепіанного навчання» досліджено зміст і педагогічне значення фортепіанного навчання магістрантів музичного мистецтва, визначено педагогічні умови, а також спроектовано модель експериментальної методики формування мистецько-рефлексивних умінь майбутніх педагогів-музикантів. Детально розроблено і розписано покрокову деталізацію дослідно-експериментальної роботи у контексті викладення змісту відбіркової, прелімінарно-діагностичної та констатувально-діагностичної фаз, а також подано результати констатувального експерименту

У третьому розділі дисертаційної роботи *«Методика формування мистецько-рефлексивних умінь магістрантів музичного мистецтва у процесі фортепіанного навчання та результати її упровадження»* експериментально перевірено авторську методику формування мистецько-рефлексивних умінь магістрантів музичного мистецтва у процесі фортепіанного навчання, яка інтегрувала у своєму змісті ретроспективно-відтворювальний, проблемно-моніторинговий та креативно-продуктивний етапи. Для кожного з етапів було розроблено комплексний методичний інструментарій, основу якого склав пролонгований психолого-педагогічний тренінг-триптих формування мистецько-рефлексивних умінь магістрантів музичного мистецтва у процесі фортепіанного навчання. Ефективність розробленої методичної моделі, а також результативність розробленого методичного інструментарію були підтверджені у процесі аналізу порівняльної динаміки результатів констатувального, контрольного та формувального експериментів, який виявив переконливу тенденцію зростання показників сформованості досліджуваного феномену в експериментальних групах.

Дисертаційна робота Яо Цицзянь є завершеною, самостійною науковою працею, результати якої характеризуються науковою новизною та забезпечують розв'язання поставленої мети щодо розроблення й упровадження ефективної

методики формування мистецько-рефлексивних умінь магістрантів музичного мистецтва у процес фортепіанного навчання.

Зміст й оформлення дисертації у цілому відповідають сучасним вимогам щодо написання наукових праць. Стиль викладення тексту авторського дослідження щодо основних наукових положень, висновків і рекомендацій доступний для їх сприйняття.

5. Повнота викладу результатів дисертаційної роботи в опублікованих працях

Основні положення дисертації Яо Цзицзянь висвітлено в 4 наукових публікаціях, з яких 2 статті опубліковано у наукових фахових виданнях України з педагогіки, 1 стаття у науковому міжнародному виданні з педагогіки, 1 стаття в збірці матеріалів міжнародної науково-практичної конференції.

6. Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Відзначаючи наукову цінність, теоретичну і практичну значущість дисертаційного дослідження Яо Цзицзянь, слід висловити ряд зауважень та побажань.

1. У підрозділі 1.1. дисертаційної роботи теоретично обґрунтовано ряд авторських уточнень змісту засадничих понять дослідження. серед яких «рефлексія особистості», «рефлексія магістрантів музичного мистецтва», «мистецька рефлексія», а також розроблено та сформульовано авторське визначення поняття сутності мистецько-рефлексивних умінь магістрантів музичного мистецтва. Простежується потреба у розробці змісту ще й поняття «мистецька діяльність магістрантів музичного мистецтва», адже формування мистецько-рефлексивних умінь може відбуватись виключно під час провадження магістрантами означеної мистецької діяльності.

2. У дисертації обґрунтування змістових компонентів комплексу мистецько-рефлексивних умінь магістрантів музичного мистецтва здійснюється згідно з часовими чинниками їх актуалізації: реконструктивно-аналітична сфера

спрямована на рефлексивне осмислення, оцінювання й аналіз процесуальних і результативних аспектів проведеної раніше мистецької діяльності; контрольнo-ситуативна сфера спрямована на систематичний рефлексивно-критичний нагляд за актуальним процесом провадження власної мистецької діяльності (теперішній час); перспективно-корекційна сфера спрямована на врахування результатів попередніх мистецько-рефлексивних дій для перспективного фахового й творчо-виконавського саморозвитку. Відповідно до логіки цього змістового аналізу, доцільніше було б обґрунтувати й визначати змістові компоненти досліджуваного феномену спираючись на функції, подані у методичній моделі.

3. Розглядаючи зміст та педагогічний потенціал магістрантів у процесі фортепіанного навчання для формування в них мистецько-рефлексивних умінь, а також різноманітні жанри й форми фортепіанних творів, які відповідають вимогам комплексного іспиту з фаху та сольних концертів, бажано було б розробити декілька варіантів програм для різної форми звітності і подати їх в додатках.

4. У дисертаційній роботі проблематики формування мистецько-рефлексивних умінь досліджується, як правило, з урахуванням паралельного розвитку креативності мислення особистості. Доцільно було б, на нашу думку, більш деталізовано розкрити аспекти розвитку креативності музичного мислення магістрантів у взаємозв'язку з формуванням умінь мистецької рефлексії.

5. Заслуговує на схвалення розроблений автором і поданий у підрозділі 3.1. пролонгований «Психолого-педагогічний тренінг-триптих мистецько-рефлексивних умінь магістрантів музичного мистецтва у процесі фортепіанного навчання», де кожна з частин призначена для формування однієї із сфер досліджуваного феномену на всіх трьох етапах запропонованої методики. Разом з тим, слід зауважити, що цей тренінг спрямовується тільки на формування

умінь мистецької рефлексії у процесі розв'язання проблемних ситуацій, які є спеціально змодельованими або реконструйованими, а доцільніше було б передбачити формування мистецько-рефлексивних умінь у процесі розв'язання реально існуючих проблемних ситуацій, котрі постають під час практичних фортепіанних індивідуальних занять.

Втім, наведені вище зауваження, рекомендації та побажання не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи, якій притаманні високий теоретико-методологічний рівень, інноваційність та оригінальність.

7. Загальні висновки

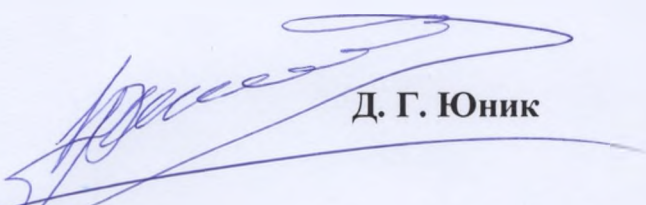
Дисертаційна робота Яо Цзицзянь «Формування мистецько-рефлексивних умінь магістрантів музичного мистецтва у процесі фортепіанного навчання» є завершеним науковим дослідженням, виконаним автором самостійно на актуальну тему. Проведення цього дисертаційного дослідження дозволило отримати нові науково обгрунтовані результати, що в сукупності вирішують важливу наукову проблему, яка полягає в теоретичному обгрунтуванні й експериментальній перевірці моделі експериментальної методики формування мистецько-рефлексивних умінь магістрантів музичного мистецтва у процесі фортепіанного навчання.

Отже, дисертація Яо Цзицзянь «Формування мистецько-рефлексивних умінь магістрантів музичного мистецтва у процесі фортепіанного навчання» за своїм теоретико-методологічним рівнем, науковою новизною, аргументованістю теоретичних положень, висновків, а також за практичним значенням відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, пп. 6, 7, 8; Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого

Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор — Яо Цзицзянь — заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 — Освіта/Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

26.12.2023 р.

Офіційний опонент:
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри теорії та історії
музичного виконавства Національної
музичної академії України
імені П. І. Чайковського

Д. Г. Юник

Проректор з наукової роботи
Національної музичної академії
України імені П. І. Чайковського

А. Я. Скорик

